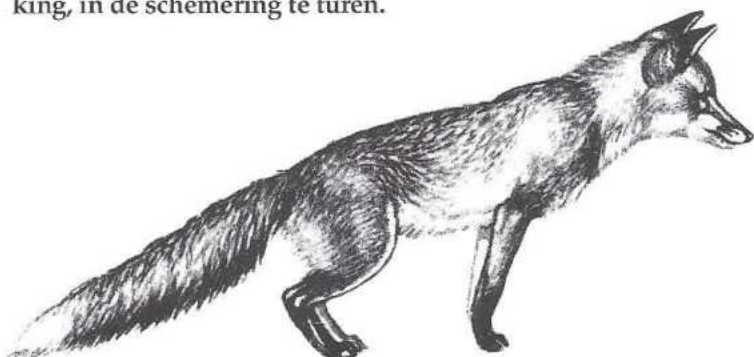

Reintjes ontbijtshow

GERRIT-JAN DE BRUIN

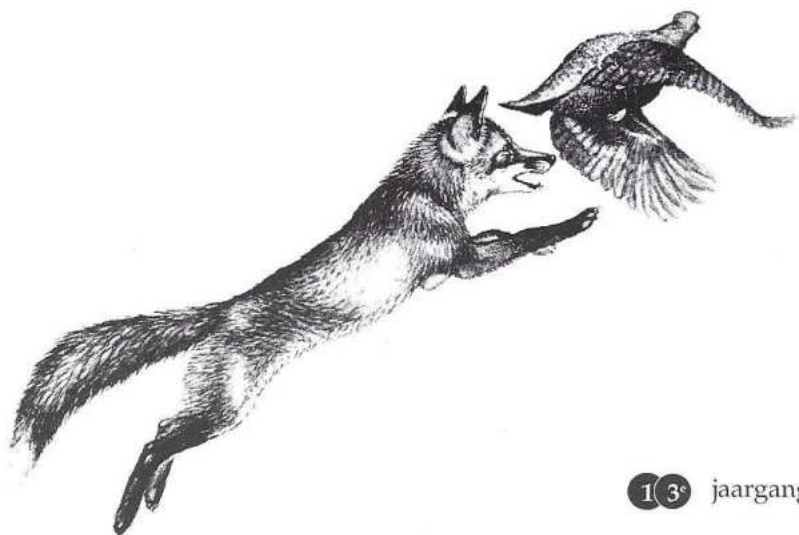
Het is half augustus en ik moet mezelf maar weer eens trakteren op een ochtend vossenkijken in de duinen. Er is een ZW-wind voorspeld, zodat ik op een wandeling met de zon in de rug kan rekenen op interessante ontmoetingen. Een uurtje fietsen in het donker brengt me bij een duintop met een prachtig uitzicht op een vallei in het zuidwesten. Als de kerkklok van Wassenaar vijf slaat, zit ik daar, met wat duindoorns als rugdekking, in de schemering te turen.

Een jonge vos in sluiphouding, met de oren naar voren.

De eerste tijd heb ik het idee, dat het in de vallei wel zou kunnen krioelen van de vossen zonder dat ik er iets van kan zien, maar na een kwartier ontwaar ik toch twee bewegende lichte vlekjes, die zich door de kijker gezien ontpoppen als konijnen. Overigens moet ik me voorlopig nog vermaken met de geluiden rondom: roepende zilvermeeuwen en meerkooten in de verte en de vleugelslagen van overvliegende wilde eenden en houtduiven. Zo geleidelijk aan wordt de vogelwereld wakker: zwarte kraai, groene specht, dodaars, fazant, wulp en torenvalk laten zich van veraf horen; dichterbij ontwaar ik geluidjes van winterkoning, roodborst, merel, heggemus, grasmus en fitis. Inmiddels is het licht geworden, maar het zicht neemt weer af door een opkomende mist. Mijn opschriftboekje wordt nat en ik begin mij pijnlijk bewust te worden dat ik mij niet geheel op dit weertype heb gekleed. Om half zeven kijk ik afgunstig hoe de konijntjes in de vallei genieten van de inmiddels doorgebroken zon. Het idee dringt zich aan me op dat het overal elders beter toeven is dan

De vos bespringt zijn prooi, maar grijpt net mis.

op deze door mij zo zorgvuldig uitgekozen plek: in de wind en uit de zon. Zelfs de hartverwarmende aanblik van een overvliegende sperwer is niet meer in staat om de rest van mijn lichaam op temperatuur te krijgen en ik begin te overwegen om de voorgenomen twee uur zitten vandaag toch maar niet vol te maken.

Roodrug heeft pech

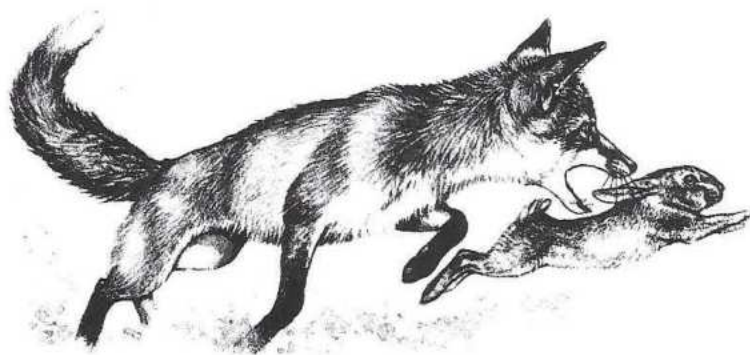
Maar om kwart voor zeven wordt mijn aandacht getrokken door een orangerode streep die in de zon fel afsteekt tegen de mosgroene helling aan de overkant van de vallei. Een jonge rekel besluit zijn, voor mij onzichtbare, prooi; diep door de potten, oren naar voren, vrijwel onmerkbaar langzaam voortkruipend en dan opeens een sprong en pech gehad: een houtduif vliegt weg met veel lawaai. De duinen zijn geen luilekkerland: de duifjes zijn niet gebraden en vliegen je ook niet zomaar in de bek. Een ervaring rijker verdwijnt het vosje tussen de liguster. Vandaag zal hij z'n honger wel met bramen moeten stillen. Deze week zag ik dezelfde Roodrug nog met de oren plat naar achteren en de staart omlaag naar deze uithoek van het territorium rennen, af en toe omkijkend naar pa, waarmee hij net ruzie had.

Een korte schelle doodskreet

Klokslag zeven uur sta ik op, stijf en verkleumd, om op de kale plek in de vallei naar sporen te gaan kijken: veel vossen en konijnen hebben daar vannacht gelopen maar ook veel jonge mollen, die de ouderlijke woning hebben verlaten. Alle sporen lopen kriskras door elkaar, maar nergens in de vallei vind ik tekenen van grof geweld.

Om kwart over zeven hoor ik vanuit het zuidwesten een korte schelle doodskreet van een konijn. Dat roept bij mij de herinnering wakker van wat ik een paar maanden geleden zag gebeuren. Met een flinke sprong stond toen een vos ineens vlak naast een konijntje, dat in paniek wat haken sloeg. De vos probeerde het konijn niet te volgen maar liep rustig rechtdoor en beet de passerende prooi trefzeker een keer in de nek. Het gillen leek op wat je vroeger wel hoorde als een konijn door een hermelijn werd gepakt maar dan veel korter. Na de beet liet de vos los, het konijn maakte twee keer een salto mortale en lag toen stil. De vos ging zich eerst wat zitten krabben, nam de buit op en wandelde naar z'n hol.

Benieuwd of ik nu ook nog wat te zien zal krijgen, klim ik een duinkam over. Uit het volgende dalletje komt een doordringende vossegeur. Daar beneden vind ik de prenten van vossevoorpoten van 6 cm lang en 5 cm breed: een forse rekel dus. Dáár heeft hij afgezet voor een sprong en twee en een halve meter verder is hij weer neergekomen! Hier moet het drama hebben plaatsgevonden: met duidelijk zwaarder beladen voorpoten loopt de rekel verder naar het zuidwesten. Ik meet nog even een voorpootafdruk: inclusief de scherpe nagelindruk zeven en een halve centimeter lang!

De vos vangt het konijn, dat zigzaggend probeert te ontkomen.

Geelrug heeft meer succes

Als ik op het topje van de volgende richel ben, zie ik hem moeizaam de daarop volgende steile helling opklauteren: een inderdaad grote en zeer licht gekleurde rekel, zonder duidelijke wit- of zwarttekening aan de staart maar met een opvallend lichte staartwortel. Het is Geelrug, die al jaren heer en meester is in de Meeuwenhoek. Pas als hij uit het zicht is, volg ik zodat hij al aan de maaltijd is begonnen als ik hem weer heb ingehaald. In een dalletje heeft hij zich teruggetrokken achter een duindoorn, maar zijn geur verradt hem en na een paar minuten bevind ik mij op vijftientwintig meter afstand, zodanig dat ik hem bij z'n ontbijt kan bespielen. De kop van het konijn is er al afgebeten en ligt terzijde. Met het grootste gemak wordt de borstkas gekraakt en opgegeten, één voorpootje gaat daarbij ook naar binnen, de andere blijft liggen. Maag en darm worden zorgvuldig uitgeprepareerd en opzij gelegd. Pas als alleen de achterpoten over zijn, kijkt hij mijn richting uit, ziet mij ongeloofig en verwijtend aan en maakt dat hij weg komt. Uit de omtrekkende beweging die hij maakt concludeer ik, dat hij van plan is om benedenwinds mijn vertrek af te wachten om de laatste restjes nog op te peuzelen. Een kort onderzoek van de nog warme etensresten leert dat het ging om een bijna volwassen konijn.

Zon en wind

Nog verder lopend met de zon in de rug merk ik weer eens wat een voordelen dat heeft: terwijl links en rechts de konijnen alarmerend weg sprin-

gen blijft er één vlak voor me zitten. Dat komt doordat hij verblind wordt als hij mijn kant uitkijkt. Ik laat de schaduw van m'n hand op hem vallen en daarna de schaduw van m'n hele lichaam, maar z'n onrust uit zich slechts in het "kegelen": met gespitste oren overeind zitten en rond kijken. Pas als ik van richting verander en langs hem loop slaat hij met z'n achterpoten op de grond en rent weg.

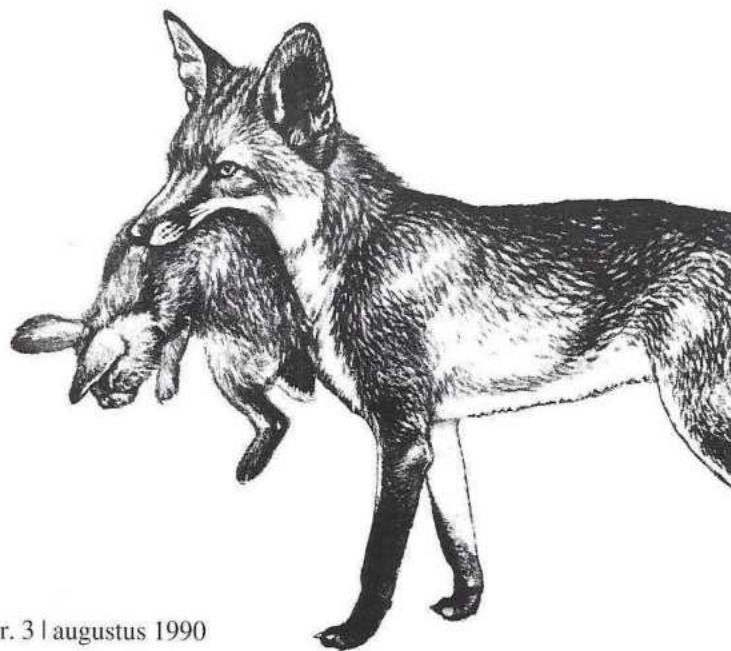
Inmiddels is de zon naar het oosten gedraaid en de wind is niet zuidwest, zoals voorspeld, maar zuid. Die afwijking komt in de duinen bij zwakke wind meer voor 's ochtends vroeg, doordat het land 's nachts meer afkoelt dan de zee. Ik kies ervoor om tegen de wind in te lopen en zet koers richting Bierlap, af en toe wat bramen plukkend die overvloedig langs het pad staan.

Zwartstaart snoept bramen

Na een kwartier het pad gevolgd te hebben hoor ik zo'n tien meter voor me geritsel in de struiken. Dankzij korte broek en blote voeten kan ik snel en geruisloos tot op vijf meter komen om te zien hoe een jonge vos van de bramen aan het snoepen is. Heel voorzichtig wordt met de zijkant van de spitse snuit een rijpe vrucht gepakt, zodanig dat de onrijpe blijven zitten. De staart van dit vosje is over de hele lengte bijna egaal zwart, donkerder dan ik ooit eerder heb gezien. Om op de goede plekken tussen het struikgewas te komen maakt Zwartstaart voor haar soort ongebruikelijk veel lawaai, maar ach; die bramen lopen toch niet weg. Minuten lang kan ik haar behendigheid bewonderen voor ze een keer opkijkt en in paniek wegvlucht. Over ongeveer een maand wil ik eens kijken hoe ze de bessen van de salomonszegel plukken en deze winter moet ik toch eens met eigen ogen aanschouwen hoe vossen de stevig vastzittende duindoornbessen tussen die doorns uitkrijgen!

Gerrit-Jan de Bruijn is universitair docent oecologie aan de Rijksuniversiteit te Leiden.

De tekeningen bij dit artikel zijn van Priscilla Barrett en komen uit: "Running with the fox" van David MacDonald, 1987.

Met duidelijk zwaarder beladen voorpoten zoek de vos een stil plekje op om zijn prooi op te eten.

Echt Tessels: Broodje Konijn?

Toen wij in mei Texel bezochten om ons themanummer te verkopen stuitte wij op een wel heel aparte advertentie. De natuurvoedingsketen Sint Donatus prees het volgende produkt aan:

De duinkonijnenpaté is met recht een staaltje van kijken wat de natuur ons biedt. Op Texel zijn vele konijnen, misschien wel 80.000. Als ze allemaal zouden blijven leven en niet bejaagd zouden worden, bleven er geen duinen meer over door de gangen die ze graven. Doordat het vlees voorhanden is en van bijzonder goede kwaliteit is, hebben onze bedrijven besloten het te verwerken tot een voor Nederland uniek produkt. Uniek omdat er geen onnatuurlijke hulpstoffen worden gebruikt en de andere ingrediënten van biologisch dynamische oorsprong zijn.

Het is aardig geprobeerd om een niet zo principiële bijna-vegetariër een alternatief te geven, maar van konijnen die de duinen afbreken heb ik nog nooit gehoord (eten ze het zand soms op??). Maar ja, het valt natuurlijk ook niet mee om steeds weer nieuwe smoezen te bedenken als je wilt blijven jagen.....

(Uit: Leidsch Dagblad - 1 maart 1990)

Iedereen is voor DUIN

Onze Haagse correspondent kreeg onlangs voor de derde keer in drie maanden een oproep in de bus om de natuur te steunen. Na de lokale club en de landelijke vereniging was het nu de provinciale organisatie. Hij zag door de bomen het bos niet meer; al stond dat nog zo duidelijk op de buitenkant van de envelop. In de envelop vond hij een uitnodiging om donateur te worden en zag een mooi antwoordkaartje met grote letters "duin". Een uitstekend plan, deze extra promotie voor ons blad. De duinen kunnen immers best wat extra aandacht gebruiken. Alleen klopte het antwoordadres op het kaartje niet. Ter korrektie: om donateur van DUIN te worden moet u een kaartje sturen naar de Stichting Duinbehoud, antwoordnummer 10017, 2300 VB in Leiden.

Natuurschade: gevangenis!

Nacht in cel voor plukken bloemen

NOORDWIJK - Voor het plukken van bloemen in de duinen kun je in Noordwijk een nacht in de gevangenis.

Met je armen vol Lelietjes van Dalen en Salamonszegels door de duinen van Noordwijk lopen, dat kan dus niet. Twee vrije-jongensbloemenhandelaren werden in Noordwijk op een nachtelijke cel getraakteerd omdat ze eind mei de duinen leeg plukten. Dat zal een tegenval-

lende omzet zijn geweest op de bloemenveiling de volgende ochtend!

Nog veel erger vergaat het je in het land van de onbegrensde mogelijkheden als je een boom wilt vermoorden. Een Amerikaan werd tot 9 jaar veroordeeld omdat hij een 500 jaar oude eik had vergiftigd. Hij probeerde langs deze rituele weg de liefde te doden die hij voor een vrouw voelde. Waarschijnlijk had hij beter een bosje bloemen voor haar kunnen plukken.

Negen jaar voor moord op eik

AUSTIN (AFP) - Een 46-jarige Amerikaan is tot negen jaar gevangenisstraf veroordeeld omdat hij een 500-jarige oude eik had vergiftigd in Texas.

Jagers en de gefrustreerde machtsstrijd

In de Volkskrant van 2 juni verscheen een bericht over het proefschrift van de antropologe Heidi Dahles: "Mannen in het groen - De wereld van de jacht in Nederland". Na vijf jaar onderzoek is ze, vrij vertaald, tot de conclusie gekomen dat jagers dieren voor de lol dood schieten. Dat is natuurlijk precies wat alle natuurbeschermers altijd al tegen de jacht hebben ingebracht.

Als je ervoor geleerd hebt, druk je dit echter anders uit: "Het gaat om mannen die in het dagelijks leven vaak leidinggevende functies bekleden, betrokken zijn bij een strijd om de macht en daarbij hun emoties moeten beheersen. In de andere wereld van de jacht worden de onderdrukte emoties spelenderwijs opgevoerd, verwerkt en 'beheersbaar' gemaakt. De jagerswereld als uitlaatklep van prestigeuze beroepen."

Ach ja, 't is maar hoe je 't noemt, het is nu in ieder geval wetenschappelijk bewezen.

Bosbranden, daar zijn wij voor!!

In het NRC van 17 april stonden twee zeer aardige artikelen die de tegengestelde visies op natuurbehoud en natuurontwikkeling verwoorden van Baerselman en Vera enerzijds en Westhoff anderzijds. Vooral de woorden van Dr. Victor Westhoff gaven dit keer reden tot vreugde en instemming. Hij sprak zich flink uit tegen dennenbossen: "Voor die bossen heb ik een heel eenvoudige oplossing - in brand steken. Gewoon lucifer erbij en de vlam erin. De natuurwaarde van die bossen is nihil".

Los Zand houdt wel van dit soort recht voor z'n raap uitspraken; hoe ongenueanceerd ze soms ook klinken. Dennenbossen in duingebieden zijn immers een bescheiden ramp: ze verdrogen het gebied, laten weinig tot geen ruimte voor andere vegetaties en belemmeren natuurlijke processen als verstuuving. Een flinke brand (nu mag het eindelijk) is een geweldig plan.... Dat dit plan zo snel tot uitvoering zou komen verwachten we echter niet. Op 17 juli brandde bij Schoorl al 10 ha duingebied af, waarvan 5 ha dennenbos.

